

การศึกษากระบวนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี

A Study of the Knowledge Management Process in Basic Education

Institutions in Pathumthani Province

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบกระบวนการจัดการความรู้ตามสถานภาพของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่าง เป็นครูและผู้บริหารจำนวน 411 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว และทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี มีจำนวนทั้งหมด 411 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 12.20 และครู คิดเป็นร้อยละ 87.80 มีอายุมากกว่า 45 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 65.70 การศึกษาระดับต่ำกว่าถึงปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 82.24 ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 34.50 และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานกว่า 5 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 83.20 กระบวนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี ด้านการค้นหาความรู้ ด้านการสร้าง และแสวงหาความรู้ ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบและเข้าใจง่าย ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ และด้านการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในกระบวนการจัดการความรู้ คือ สถานศึกษามีสื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัยไม่เพียงพอ สถานศึกษาขาดงบประมาณสำหรับการอบรมเพื่อมาขยายผลสู่ครูผู้สอน และผู้เรียน ขาดแคลนบุคลากรเฉพาะทาง สถานศึกษาไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหน่วยงาน ครูและนักเรียน ขาดโอกาสเรียนรู้ เนื่องจากกิจกรรมแต่ละภาคเรียนมีมาก การเปรียบเทียบกระบวนการจัดการความรู้ของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีการรับรู้กระบวนการดำเนินการจัดการความรู้ของบุคลากรในสถานศึกษา ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การจัดการความรู้, สถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to study and compare the process of knowledge management of education staff holding different positions in elementary (primary) schools in Pathumthani province. The samples were 411 teachers and administrators. The instrument used was a questionnaire. The statistical methods used were the frequency, the percentage, the mean, the standard deviation, the t-test, the one-way ANOVA, and Scheffe's test.

The research findings were: as follows 12.20% of the 411 samples were elementary school administrators, and 87.80% were teachers; 65.70% were over 45 years old; 82.24% were held a bachelor's degree; 34.50% were working in the middle schools; 83.20% had over 5 years' experience. The knowledge management activities in basic schools in Pathumthani Education Area were carried out at the "very often" level were knowledge identification, knowledge creation and acquisition, knowledge organization, knowledge sharing, and learning. The obstacles and the suggestions in the knowledge management process were: the lack of educational media, equipment and technology; the insufficiency of budgets for teacher and student improvement; the lack of teaching experts; the lack of knowledge sharing between and among organizations; and the lack of time to participate in the knowledge management activities, due to heavy school workloads. The schools staff who held different positions perceived knowledge management process differently at the .05 significant level.

Keywords: knowledge management

ความนำ

การปฏิรูปการเรียนรู้เป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา และเป้าหมายของการปฏิรูปการเรียนรู้ คือ การพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติพึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน การที่เราจะสามารถสร้างให้ผู้เรียนมีการพัฒนา เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานได้นั้น ครูเป็นบุคคลที่มีบทบาทมากที่สุด เนื่องจากครูต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ปรับปรุง 2545) มาตราที่ 24 ในหมวดที่ 4 ให้ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน

สังคมยุคปัจจุบันได้เริ่มเข้าสู่กระแสใหม่ของการเปลี่ยนแปลงที่เรียกว่า สังคมความรู้ (knowledge society) และระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ (knowledge based economy) ที่ใช้ความรู้และนวัตกรรม (innovation) เป็นปัจจัยหลักในการพัฒนา และการผลิตมากกว่าเงินทุน และแรงงาน โดยเน้นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ การจัดการความรู้ และองค์ความรู้ เพื่อพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพ หรือแรงงานฝีมือ (สมศักดิ์ คลประสิทธิ์, 2548, หน้า 15) ซึ่งสอดคล้องกับดุก (Duke, 2004, p. 8) ที่กล่าว

สนับสนุนว่าในสังคมยุคของการเปลี่ยนแปลงจะมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องเทคโนโลยี ผลผลิต การบริหาร และบุคคล สังคมเปลี่ยนจากการบริโภคข่าวสารมาเป็นสังคมที่ศึกษาข่าวสาร และความรู้ โดยอาศัยปัจจัยที่สำคัญ คือ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศส่งผลให้ความรู้คือพลัง บุคคลที่มีความรู้จึงเป็นบุคคลที่มีคุณค่าขององค์การ ความรู้และความไม่รู้จะกลายเป็นปัจจัยสำคัญในการบ่งชี้ความสำเร็จในทุก ๆ ด้าน นอกจากนี้องค์การต่าง ๆ ก็ต้องมีการเตรียมความพร้อม เพื่อปรับเปลี่ยนองค์การ (Duke, 2004, p. 123) โดยหวังผลในการที่จะเพิ่มประสิทธิภาพที่จะเกิดขึ้นกับองค์การในทุก ๆ ด้าน ดังนั้นองค์การต่างๆ จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนไปสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ จึงทำให้โรงเรียนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมต้องมีการปรับเปลี่ยนเช่นเดียวกัน

โรงเรียนมีทำหน้าที่ให้การศึกษาอบรมแก่เยาวชน เพื่อให้เป็นผู้มีความรู้ เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม รวมทั้งให้มีความสามารถในการปรับตัว ได้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง

และสังคม (กัญญา สาธร, 2523, หน้า 15) การจัดการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ความคิด การประพฤติปฏิบัติโดยคาดหวังว่าคนที่มีคุณภาพจะทำให้สังคมมีความมั่นคงสงบสุข มีความสามารถ ประกอบอาชีพการงานอย่างมีประสิทธิภาพ และอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์ (ปรัชญา เวสารัชช์, 2544, หน้า 6) โรงเรียนไม่เพียงเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เท่านั้น แต่โรงเรียนหรือสถานศึกษายังถือเป็นหน่วยสำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา เนื่องจากโรงเรียนมีหน้าที่จัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ โดยมีผู้บริหารโรงเรียน และครูเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนจะต่ำหรือสูงจึงขึ้นอยู่กับผู้บริหาร และครูเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ของครูจะต้องอาศัยความรู้ และกระบวนการที่เหมาะสมในการจัดการความรู้ ซึ่งจะต้องดำเนินงานร่วมกับนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน และชุมชน ทั้งในฐานะผู้ปฏิบัติ ผู้นำ ผู้ร่วมมือ (จักรพรรดิ วัฒนา, 2550, หน้า 19)

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้นนั้น ประสิทธิผลของการจัดการความรู้จะเกิดขึ้นได้ ต้องได้รับการสนับสนุนจากครู ผู้บริหารรวมถึงความรู้ความสามารถของครูอันจะช่วยผลักดันให้เกิดการเรียนรู้ในสถานศึกษา กิจกรรมการเรียนรู้นั้นมีมากมาย ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมตามสภาพการบริหารของโรงเรียน สัมฤทธิ์ผลที่ดีนั้นต้องมาจากพื้นฐานการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชนในทุกๆ ด้าน ทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาโรงเรียน และการสนับสนุนงบประมาณ เพราะว่าในชุมชนมีทรัพยากรต่างๆ มากมายที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการบริหารโรงเรียน เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุน วัฒนธรรม บุคลากร ทำให้ผู้วิจัยมีความ

สนใจในการศึกษากระบวนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงแนวทางหรือกิจกรรมที่มีผลต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษา ตลอดจนแนวทางในการดำเนินกิจกรรมของบุคลากรในสถานศึกษาว่ามีความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเอง เพื่อให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติในการส่งเสริม เพื่อให้เกิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความสำคัญของผู้เรียน อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้ ตลอดจนการพัฒนาไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ในอนาคต โดยต้องมีความตระหนักในความสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้อยู่ร่วมกัน วางแผนปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนและกระบวนการให้เหมาะสม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันตามเจตนารมณ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการจัดการความรู้ตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบสำรวจ (survey research) มีลำดับขั้นตอนดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยผู้บริหาร และครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐในจังหวัดปทุมธานีประจำปีการศึกษา 2550 จำนวน 196 โรงเรียน และดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (quota sampling) จากจำนวนประชากรทั้งหมด 3,866 คน

ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 411 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างจากครูจำนวน 361 คน จากการอ้างอิง และคำนวณตามทาโร ยามาเน (Taro Yamane) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษา ดังตาราง 1 และจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดเป็นร้อยละ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2549, หน้า 62) ได้กลุ่มตัวอย่างจากผู้บริหารจำนวน 50 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี จำนวน 1 ฉบับ แบบสอบถามที่ใช้ ผู้วิจัยปรับปรุงและพัฒนามาจากคู่มือจัดการความรู้ ซึ่งเป็นโครงการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรทางการศึกษาด้วยการจัดการความรู้โดยใช้เป็นข้อมูลอ้างอิง ประกอบกับหลักการของกระบวนการความรู้ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ของลิเคิร์ต (Likert Attitude scale) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อได้รับแบบสอบถามคืน จึงดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม และให้คะแนนน้ำหนักคะแนนแต่ละข้อ ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลตำแหน่งของผู้ปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2550 ทั้งหมด 411 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 12.20 และครู จำนวน 361 คน คิดเป็นร้อยละ 87.80

2. ข้อมูลอายุของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2550 ทั้งหมด 411 คน แบ่งเป็นอายุต่ำกว่า 35 ปี จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 14.60, อายุตั้งแต่ 35-45 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 19.70 และอายุมากกว่า 45 ปีขึ้นไป จำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 65.70

3. ข้อมูลระดับการศึกษาของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2550 ทั้งหมด 411 คน แบ่งเป็นต่ำกว่าถึงปริญญาตรี จำนวน 338 คน คิดเป็นร้อยละ 82.24 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 17.76

4. ข้อมูลขนาดสถานศึกษาของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2550 ทั้งหมด 411 คน แบ่งเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก (มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมา) จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.30 สถานศึกษานขนาดกลาง (มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 120-280 คน) จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 34.50 และสถานศึกษานขนาดใหญ่ (มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 281 ขึ้นไป) จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 57.20

5. ข้อมูลประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2550 ทั้งหมด 411 คน แบ่งเป็นประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 3 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 4.90, ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานระหว่าง 3-5 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 11.90 และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมากกว่า 5 ปีขึ้นไป จำนวน 342 คน คิดเป็นร้อยละ 83.20

6. ระดับกระบวนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการสร้าง และแสวงหาความรู้ ร่องลงมา ด้านการค้นหาความรู้ ด้านการเรียนรู้ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ และด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ และเข้าใจง่าย ซึ่งโดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ระดับมาก

6.1. ด้านการค้นหาความรู้ โดยค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก 3 ลำดับแรก คือ ให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้ และการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานตามภารกิจ, มีการวางยุทธศาสตร์ในการจัดการความรู้ เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษา และสถานศึกษามีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการนำการจัดการความรู้มาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับการปฏิบัติงาน และอยู่ในระดับมาก 3 ลำดับสุดท้าย คือ สร้างทีมงานจัดการความรู้จากบุคลากรหลายฝ่าย, สถานศึกษามีการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อหาจุดอ่อนในกระบวนการจัดการความรู้ และมีความพยายามในการหา และใช้ประโยชน์จากการจัดการความรู้ฝังลึก (tacit knowledge) ซึ่งเป็นแหล่งความรู้ที่มาจากประสบการณ์เฉพาะของบุคคลภายในสถานศึกษา

6.2. ด้านการสร้าง และแสวงหาความรู้ โดยค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก 3 ลำดับแรก คือ สถานศึกษามีการสนับสนุนในการฝึกอบรมทักษะความคิดสร้างสรรค์, บุคลากรในโรงเรียนมีความสนใจที่จะแสวงหา และติดตามข้อมูลข่าวสาร เพื่อนำมาช่วยในการปรับปรุงการปฏิบัติงาน และสถานศึกษามีการแสวงหาข้อมูล/ ความรู้จากแหล่งต่าง ๆ และอยู่ในระดับมาก 3 ลำดับสุดท้าย คือ สถานศึกษามีการตรวจสอบความก้าวหน้า และวัดผลการจัดการความรู้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา และส่งเสริมการจัดการความรู้ในอนาคต รู้ว่าผู้ที่ต้องการแลกเปลี่ยนความรู้อยู่ที่ใดบ้าง และรู้ว่าผู้เชี่ยวชาญในเรื่องต่าง ๆ อยู่ที่ใดบ้าง

6.3. ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ และเข้าใจง่าย โดยค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก 3 ลำดับแรก คือ มีกระบวนการบันทึกสิ่งสำคัญที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา สถานศึกษามีการจัดทำคู่มือ หรือ

มาตรฐานในการปฏิบัติงาน และมีการจัดระบบที่เอื้อต่อบุคลากรให้สามารถค้นหาความรู้ที่ต้องการได้อย่างสะดวก และอยู่ในระดับมาก 3 ลำดับสุดท้าย คือ การกำหนดแนวทางที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดความสะดวกในการสื่อสารที่เป็นรูปแบบเดียวกัน/ชัดเจน สถานศึกษามีการสนับสนุนการเผยแพร่ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดทำคู่มือ หรือการจัดทำ website มีการใช้เรื่องเล่า และทำบันทึกความรู้จากเรื่องเล่าอย่างเป็นระบบ

6.4. ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก 3 ลำดับแรกคือ มีการส่งเสริมให้บุคลากรสร้างสรรค์ผลงานร่วมกันด้วยความเป็นมิตร, สนับสนุนบุคลากรให้ใช้บรรยากาศแลกเปลี่ยนแนวความคิดระหว่างกัน เพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่มีประสิทธิภาพ จัดให้บุคลากรได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข่าวสารต่อกันในการปฏิบัติงาน และมีบรรยากาศเอื้อให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้และพัฒนา รวมทั้งใช้วิธีการเรียนรู้จากการปฏิบัติเพื่อพัฒนาการทำงานของบุคลากรในโรงเรียนและทีมงาน และอยู่ในระดับมาก 3 ลำดับสุดท้าย คือ มีระบบเชื่อมเครือข่ายเทคโนโลยีที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งจากภายในและภายนอกสถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการความรู้ อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น การจัดให้มีการพูดคุย (ในเวลา และนอกเวลางาน) หรือการจัดกิจกรรมชุมชนนักปฏิบัติ COP (Community of Practice) อยู่เป็นประจำ และสถานศึกษามีการสร้างเครือข่ายทั้งภายใน และภายนอกประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์

6.5. ด้านการเรียนรู้ โดยค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก 3 ลำดับแรก คือ ให้การสนับสนุนบุคลากรในสถานศึกษามีการสร้างสรรค์สิ่งใหม่อย่างต่อเนื่อง และให้การยอมรับเสรีภาพทางความคิดของผู้ที่ทำงานโดยใช้ความรู้, สถานศึกษามีการสร้าง

วัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างไม่หยุดยั้ง และบุคลากรทำงานโดยเปิดเผยข้อมูล และมีความไว้วางใจต่อกัน และอยู่ในระดับมาก 3 ลำดับสุดท้าย คือ มีการสร้างแรงจูงใจแก่บุคลากรที่มีทรัพยากรทางปัญญา สถานศึกษามีการผลักดันการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (internet/intranet) ในการส่งเสริมกิจกรรมการจัดการความรู้ให้เป็นส่วนหนึ่งในการปฏิบัติงานประจำวัน เช่น การบรรจุข้อมูล KM (Knowledge Management) ไว้บนหน้าแรกของ website และเข้าใจมูลค่าความรู้ และศักยภาพการแลกเปลี่ยนความรู้เป็นทรัพยากร

7. การเปรียบเทียบกระบวนการจัดการความรู้ของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามสถานภาพ

7.1. เปรียบเทียบกระบวนการจัดการความรู้ของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามหน้าที่ตำแหน่งของผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา พบว่า ค่า Sig. ของกระบวนการจัดการความรู้ทุกด้านมีค่าน้อยกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ที่ .05 ดังนั้นจึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่กล่าวไว้ว่า ผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีตำแหน่งแตกต่างกันมีระดับการรับรู้ในกระบวนการดำเนินการจัดการความรู้แตกต่างกันทุกด้าน ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

7.2. เปรียบเทียบกระบวนการจัดการความรู้ของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามอายุ พบว่า ค่า Sig. ของกระบวนการจัดการความรู้ทุกด้านมีค่ามากกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ที่ .05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานว่าระดับการรับรู้กระบวนการดำเนินการจัดการความรู้ของบุคลากรในสถานศึกษาที่มีอายุต่างกันไม่มีความแตกต่างกันในทุกด้าน ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

7.3. เปรียบเทียบกระบวนการจัดการความรู้ของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าบุคลากรที่มีการศึกษาดังแต่ต่ำกว่าถึงระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี มีระดับการรับรู้กระบวนการดำเนินการจัดการความรู้ โดยภาพรวมและทุกด้าน มีค่า Sig. ของกระบวนการจัดการความรู้ทุกด้านมีค่ามากกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ที่ .05 ดังนั้นจึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ หรือกล่าวได้ว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีระดับการรับรู้กระบวนการดำเนินการจัดการความรู้ ไม่แตกต่างกัน

7.4. เปรียบเทียบกระบวนการจัดการความรู้ของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา บุคลากรในสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีกระบวนการจัดการความรู้ในระดับมาก เมื่อทำการเปรียบเทียบโดยภาพรวมของสถานศึกษาพบว่าสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีการรับรู้กระบวนการดำเนินการจัดการความรู้ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเรียนรู้สถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีการจัดการกระบวนการจัดการความรู้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากค่า Sig. ของกระบวนการจัดการความรู้ด้านการเรียนรู้มีค่าน้อยกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ที่ .05 ดังนั้นจึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนด้านอื่น ๆ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดแตกต่างกัน มีการรับรู้กระบวนการดำเนินการจัดการความรู้ด้านการเรียนรู้ไม่แตกต่างกันและเพื่อให้ทราบว่าการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้กระบวนการดำเนินการจัดการความรู้ของ

บุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ด้านการเรียนรู้คู่ใจมีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างคู่โดยวิธีการแบบ Scheffe' ภาพรวมเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ กระบวนการจัดการความรู้ด้านการเรียนรู้ของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่าการรับรู้กระบวนการดำเนินการจัดการความรู้ด้านการเรียนรู้ไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับความสำคัญทางสถิติ .05

7.5. เปรียบเทียบการรับรู้กระบวนการ

ดำเนินการจัดการความรู้ของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี จำแนกตาม

ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า ค่า Sig. ของการรับรู้กระบวนการดำเนินการจัดการความรู้ทุกด้านมีค่ามากกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ที่ .05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานว่าการรับรู้กระบวนการดำเนินการจัดการความรู้ของบุคลากรในสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีการรับรู้กระบวนการดำเนินการจัดการความรู้ทุกด้านไม่แตกต่างกันทุกด้านที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

การอภิปรายผล

การศึกษากระบวนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี มีประเด็นสำคัญที่ควรอภิปรายดังนี้

1. ด้านการค้นหาความรู้ บุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี มีระดับกระบวนการจัดการความรู้ในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะบุคลากรในสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้ และการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานตามภารกิจ สถานศึกษามีการวางยุทธศาสตร์ในการจัดการความรู้เป็นสิ่งสำคัญในการ

พัฒนาสถานศึกษาและสถานศึกษามีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการนำการจัดการความรู้มาประยุกต์ใช้เข้ากับการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2548, หน้า 48-56) ได้กล่าวว่า การค้นหาความรู้ เป็นการให้รู้ว่าคุณมีความรู้มีความสำคัญสำหรับองค์กร เพื่อให้องค์กรวางขอบเขตของการจัดการความรู้และสามารถจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประโยชน์ ช่วยให้เห็นภาพรวมของคลังความรู้ขององค์กร ทำให้ทราบว่าคุณมีความรู้อะไรและจะหาความรู้ที่ตนเองต้องการได้ที่ไหน ประกอบกับองค์กรสามารถใช้เป็นฐานในการต่อยอดความรู้ในเรื่องต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

2. ด้านการสร้าง และแสวงหาความรู้ บุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี มีระดับกระบวนการจัดการความรู้ในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการสนับสนุนในการฝึกอบรมทักษะความคิดสร้างสรรค์ บุคลากรในสถานศึกษามีความสนใจที่จะแสวงหาและติดตามข้อมูลข่าวสาร เพื่อนำมาช่วยในการปรับปรุงการปฏิบัติงาน และบุคลากรมีการแสวงหาข้อมูล/ ความรู้จากแหล่งต่าง ๆ สอดคล้องกับ Marquardt (อ้างถึงใน พรธิดา วิเชียรปัญญา, 2547, หน้า 44-48) ได้สรุปการแสวงหาความรู้ และรวบรวมความรู้จากแหล่งภายในจากการให้ความรู้กับพนักงาน การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และการลงมือปฏิบัติ และการดำเนินการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการและภายนอกการปฏิบัติงานต่าง ๆ จากการใช้มาตรฐานเปรียบเทียบ (benchmarking) กับองค์กรอื่น การจ้างที่ปรึกษา การเปิดรับข่าวจากหลากหลายสื่อ การตรวจสอบแนวโน้มเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี การจ้างพนักงานใหม่ และการร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ เพื่อสร้างพันธมิตรและการร่วมลงทุน ประกอบกับทุก ๆ คน

สามารถเป็นผู้สร้างความรู้ได้ รูปแบบต่าง ๆ เช่น บุคคลให้ความรู้ที่ตนมีอยู่กับผู้อื่นจากการรวบรวม และสังเคราะห์ความรู้ที่มีอยู่เข้าด้วยกัน การปฏิบัติ และจากประสบการณ์ที่ผ่านมาในอดีต เป็นต้น

3. ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ และ เข้าใจง่าย บุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัด ปทุมธานี มีระดับกระบวนการจัดการความรู้ใน สถานศึกษา อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะ สถานศึกษามีกระบวนการบันทึกสิ่งสำคัญที่เกิด ขึ้นกับสถานศึกษา สถานศึกษามีการจัดทำคู่มือ หรือ มาตรฐานในการปฏิบัติงาน และสถานศึกษามีการ จัดระบบที่เอื้อต่อบุคลากรให้สามารถค้นหาความรู้ที่ ต้องการได้อย่างสะดวก สอดคล้องกับ ชนัด ชุ่มจิต (2547, หน้า 83) การจัดการเรียนการสอนโดยยึด ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หรือเป็นสำคัญนั้น สิ่งสำคัญที่ ผู้สอนต้องตระหนักในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน คือจะต้องให้ผู้เรียนได้เกิดพฤติกรรมเรียนรู้ด้วย ตนเอง ไม่หวั่นเกรงความรับผิดชอบ ประกอบการ เรียนจากหลายแหล่งเรียนทุกแห่งให้ค้นพบ ให้เจ นจบกระบวนการ นำไปใช้งานในชีวิตจริง การจัดการ เรียนการสอนนั้นครูต้องมีแนวทางในการดำเนินการ ซึ่งต้องให้เป็นไปตามตัวบ่งชี้การสอนของครู สอดคล้องกับ พรธิดา วิเชียรปัญญา (2547, หน้า 32-33) ได้ทำการสรุป ถึงการจัดการความรู้ เป็นการ ประมวลข้อมูล สารสนเทศ ความคิด การกระทำ ตลอดจนประสบการณ์ของบุคคล เพื่อสร้างเป็น ความรู้ หรือนวัตกรรม และจัดเก็บ เพื่อนำความรู้ที่มี อยู่ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่ม ความสามารถในการพัฒนาผลผลิตขององค์กร

4. ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ บุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี มีระดับกระบวนการจัดการความรู้ในสถานศึกษา อยู่ ในระดับมาก อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการ ส่งเสริมให้บุคลากรสร้างสรรค์ผลงานร่วมกันด้วย

ความเป็นมิตร สถานศึกษาสนับสนุนบุคลากรให้ใช้ บรรยากาศแลกเปลี่ยนแนวความคิดระหว่างกัน เพื่อ สร้างสรรค์ผลงานที่มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาจัด ให้บุคลากรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและ ข่าวสารต่อกันในการปฏิบัติงาน สถานศึกษามี บรรยากาศเอื้อให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้และพัฒนา และบุคลากรใน สถานศึกษาใช้วิธีการเรียนรู้จากการ ปฏิบัติ เพื่อพัฒนาการทำงานของบุคลากรใน โรงเรียนและทีม สอดคล้องกับ จักรพรรดิ ะทา (2550, หน้า 19) ได้กล่าวว่า ถึงการจัดการความรู้เป็น การสร้างความรู้ และแบ่งปันความรู้จากการ ดำเนินงานซึ่งจะต้องสร้าง และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย และบุคลากรได้รับประโยชน์สูงสุด

5. ด้านการเรียนรู้ บุคลากรในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี มีระดับกระบวนการ จัดการความรู้ในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก อาจ เป็นเพราะสถานศึกษาให้การสนับสนุนบุคลากรใน สถานศึกษามีการสร้างสรรค์สิ่งใหม่อย่างต่อเนื่อง และสถานศึกษาให้การยอมรับเสรีภาพทางความคิด ของผู้ทำงานโดยใช้ความรู้ สถานศึกษามีการสร้าง วัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างไม่หยุดยั้ง บุคลากรใน สถานศึกษามีกระบวนการในการดำเนินกิจกรรมการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และจัดให้ บุคลากรร่วมกันวิเคราะห์ และหาวิธีการที่จะทำงาน ให้สำเร็จ

6. โดยภาพรวมบุคลากรในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี มีระดับกระบวนการ จัดการความรู้ในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก อาจ เป็นเพราะบุคลากรในสถานศึกษาให้ความสำคัญกับ การจัดการความรู้ และการเรียนรู้ในการปฏิบัติงาน ตามภารกิจสถานศึกษา มีการสนับสนุนในการ ฝึกอบรมทักษะความคิดสร้างสรรค์สถานศึกษา มี กระบวนการบันทึกสิ่งสำคัญที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา

สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรสร้างสรรค์ผลงานร่วมกันด้วยความเป็นมิตร สถานศึกษาให้การสนับสนุนบุคลากรในสถานศึกษามีการสร้างสรรค์สิ่งใหม่อย่างต่อเนื่อง

7. การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในกระบวนการจัดการความรู้ของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดปทุมธานี ทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย สถานศึกษามีสื่อ อุปกรณ์เทคโนโลยีทันสมัยไม่เพียงพอ ครูไม่มีการนำความรู้จากการอบรมมาขยายผลสู่ครูผู้สอนและผู้เรียน สถานศึกษาขาดแคลนบุคลากรเฉพาะทาง สถานศึกษาไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหน่วยงาน และองค์กรขาดเป้าหมายแนวทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน สอดคล้องกับสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2548, หน้า 30) สรุปปัญหาที่พบของการจัดการความรู้ ได้แก่ ปัญหาที่เกิดมาจากการถ่ายทอดความรู้ระหว่างบุคคลกับสถานศึกษา ปัญหาที่เกิดจากการจัดเก็บข้อมูลของสถานศึกษา มีการจัดเก็บไว้หลายแห่งหลายรูปแบบทั้งที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ และไม่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลกระจัดกระจายต้องใช้เวลารวบรวมนาน ทำให้เสียผลประโยชน์ต่อสถานศึกษา ปัญหาที่เกิดจากการไม่นำความรู้ของสถานศึกษามาสร้างความสามารถในการแข่งขัน ปัญหาจากการสร้างความรู้ใหม่ สถานศึกษาไม่มีการสะสมความรู้ไว้ให้ครู/บุคลากรรุ่นต่อไป ปัญหาที่เกิดจากการไม่นำความรู้ภายนอกมาปรับใช้ จึงทำให้สถานศึกษาไม่สามารถปรับเปลี่ยนตัวเองให้ทันตามสถานการณ์ และปัญหาที่เกิดจากความรู้ในสถานศึกษา ความรู้ภายนอกสถานศึกษาที่นำมาใช้ไม่เชื่อมโยงกับงานและไม่สอดคล้องกับบริบทในการปฏิบัติงาน

8. การเปรียบเทียบกระบวนการจัดการความรู้ของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามสถานภาพ โดยภาพรวมพบว่า บุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการรับรู้ระดับการดำเนินการกระบวนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 แต่พบว่าผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีการรับรู้ระดับการดำเนินการจัดการความรู้ในสถานศึกษาโดยภาพรวม และทุกด้านแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารและครูในการดำเนินการกระบวนการจัดการความรู้มีความแตกต่างกัน ผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อให้เกิดการดำเนินการ และครูควรเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการเป็นส่วนหนึ่งของทีมงานจัดการความรู้

9. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

9.1. ด้านการค้นหาคำความรู้ พบว่าความพยายามในการหา และใช้ประโยชน์จากการจัดการความรู้ฝังลึก (tacit knowledge) ซึ่งเป็นแหล่งความรู้ที่มาจากประสบการณ์เฉพาะของบุคคลภายในสถานศึกษา บุคลากรมีการปฏิบัติต่ำกว่าข้ออื่น ๆ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมให้บุคลากรเห็นความสำคัญของการหาแหล่งความรู้ โดยการจัดอบรมภายในเพื่อให้ผู้ที่มีความรู้ได้ถ่ายทอดความรู้ฝังลึก เพื่อให้บุคลากรอื่นได้เกิดการพัฒนาความรู้ และเรียนรู้เทคนิควิธีการจากบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ จากการศึกษาปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดสื่อ อุปกรณ์ที่ทันสมัย และครูมีภาระงานที่นอกเหนือจากการสอนมาก และขาดงบประมาณสนับสนุน โดยมีข้อเสนอแนะว่าหน่วยงานของรัฐควรจัดหา สื่อ อุปกรณ์พร้อมทั้งเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้กับสถานศึกษาอย่างเพียงพอ

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสำรวจความต้องการของสถานศึกษา เพื่อหาแนวทางแก้ไข

9.2 ด้านการสร้าง และแสวงหาความรู้ พบว่าบุคลากรในสถานศึกษารู้จักที่อยู่ของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องต่าง ๆ เป็นข้อที่บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติน้อยที่สุด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้บริหาร ควรจัดทำทำเนียบของผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ อย่างเป็นหมวดหมู่ไว้ในสถานศึกษา หรือเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เชี่ยวชาญให้บุคลากรในสถานศึกษาสามารถค้นหาได้ จากการศึกษาปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานพบว่า ครูไม่มีการนำความรู้จากการอบรมมาขยายผล ดังนั้น หลังการจัดอบรมให้ความรู้กับบุคลากร ควรมีการนิเทศติดตามผลการพัฒนาความรู้กับบุคลากร

9.3 ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ และเข้าใจง่าย พบว่า การใช้เรื่องเล่าและบันทึกความรู้จากเรื่องเล่าอย่างเป็นระบบ เป็นข้อที่บุคลากรปฏิบัติน้อยที่สุด ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมกระบวนการจัดการความรู้ให้แก่บุคลากรในเรื่องเทคนิคการใช้เรื่องเล่า และบันทึกเรื่องเล่า โดยการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ และมีการนิเทศติดตามการจัดกระบวนการจัดการความรู้ เพื่อหาแนวทางแก้ไขและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น จากการศึกษาปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พบว่า สถานศึกษาขาดแคลนบุคลากรเฉพาะทาง และไม่ทำความเข้าใจเนื้อหาเพิ่มเติม โดยมีข้อเสนอแนะว่า รัฐควรให้การสนับสนุนบุคลากรเฉพาะทาง และส่งเสริมให้ครูผลิตผลงาน จากสภาพปัญหาดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดการสำรวจความรู้ความสามารถของบุคลากร และจัดให้บุคลากรรับผิดชอบการจัดการความรู้ตามความสามารถ และความถนัดของแต่ละคน

9.4 ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พบว่า สถานศึกษามีการสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ เป็นข้อที่ปฏิบัติน้อยที่สุด ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้สถานศึกษาเห็นความสำคัญของการสร้างเครือข่ายการศึกษา กับหน่วยงานอื่น ๆ รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการให้คำแนะนำ และให้ข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ แก่สถานศึกษา และส่งเสริมให้มีการทัศนศึกษานอกสถานที่เพิ่มมากขึ้น จากการศึกษาปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะของสถานศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่สถานศึกษาไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหน่วยงาน โดยมีข้อเสนอแนะว่า สถานศึกษาควรจัดเครือข่ายระหว่างกลุ่มสถานศึกษาด้วยกัน เพื่อแลกเปลี่ยนการเรียนรู้

9.5 ด้านการเรียนรู้ พบว่า การเข้าใจมูลค่าความรู้ และศักยภาพการแลกเปลี่ยนความรู้เป็นทรัพย์สิน บุคลากรในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีการปฏิบัติน้อยที่สุด ซึ่งการเข้าใจต่อมูลค่าความรู้ และการแลกเปลี่ยนความรู้ ทำให้บุคคลเกิดการอยากเรียนรู้ และต้องการใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่กระตุ้นและปลูกฝังให้บุคลากรเป็นบุคคลใฝ่เรียนรู้ ใฝ่รู้ และรู้จักการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน จากการศึกษาปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะของสถานศึกษา พบว่า ครู และนักเรียนขาดโอกาสเรียนรู้ เนื่องจากในแต่ละภาคเรียนมีกิจกรรมมาก และขาดเป้าหมายในการดำเนินงานที่ชัดเจน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า การจัดกิจกรรมของสถานศึกษาควรพิจารณากิจกรรมที่เป็นประโยชน์ และควรร่วมกันวิเคราะห์การกำหนดแนวทางพัฒนาที่ชัดเจน จากการแสดง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา/อุปสรรค และ
ข้อเสนอแนะในกระบวนการจัดการความรู้ของ
บุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี
ทั้ง 5 ด้าน พบว่า มีปัญหา/อุปสรรค และ
ข้อเสนอแนะทุกด้าน โดยด้านการค้นหาความรู้ มี
จำนวนปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะมากที่สุด
เกี่ยวกับสื่อ อุปกรณ์เทคโนโลยีทันสมัยไม่เพียงพอ
ครูมีภาระงานที่นอกเหนือจากการสอนมาก และ
สถานศึกษาขาดการสนับสนุนงบประมาณ เพื่อการ

อบรมพัฒนาความสามารถ และด้านการสร้าง และ
แสวงหาความรู้ เกี่ยวกับครูไม่มีการนำความรู้จาก
การอบรมมาขยายผลสู่ครูผู้สอนและนักเรียน ผู้มีส่วน
เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้
ความสำคัญกับปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอ
เบื้องต้นดังกล่าว และเร่งหาแนวทางแก้ไขปรับปรุง เพื่อ
การพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ของ
สถานศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานที่
กำหนด

เอกสารอ้างอิง

- จักรพรรดิ วัฒนา. (2550). *การจัดการความรู้ของครู: วิทยากรย. กรุงเทพฯ: ไชยโหม.*
- ชูศรี วงศ์รัตน. (2549). *เทคนิคการเขียนเค้าโครงการวิจัย: แนวทางสู่ความสำเร็จ. กรุงเทพฯ: ไทเนรมิตกิจ
อินเตอร์ โพรเกรสซิฟ จำกัด.*
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2544). *เอกสารประกอบการประชุม คณะกรรมการประสานงาน โครงการพัฒนาผู้บริหาร
การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้นำชุมชนและผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.*
- พริดา วิเชียรปัญญา. (2547). *การจัดการความรู้พื้นฐาน และประยุกต์ใช้ KNOWLEDGE MANAGEMENT.
กรุงเทพฯ: ชรรคมกมลการพิมพ์*
- ภิญโญ สาร. (2523). *หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.*
- ยนต์ ชุมจิต. (2547). *ตัวบ่งชี้การสอนของครู. กรุงเทพฯ: ไชยโหม.*
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ. (2548). *คู่มือการดำเนินงานตามตัวชี้วัดการจัดการความรู้.
กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.*
- สมศักดิ์ คลประสิทธิ์. (2548). *การศึกษาคือพลังอำนาจแห่งชาติ. วารสารการศึกษาไทย,
7, (15), 57-65.*
- Duke, P. J. (2004). Bioconvection patterns in cultures of a calcifying alga. *Gravitation and
Space Biology.*

